

Pauline van de Ven

De ziel van
Putter

een fabel over de dood

Ad. Donker – Rotterdam

Mijn opa was er de man niet naar om je te troosten met het soort sprookjes waar de meeste volwassenen mee aankwamen.

«Je hart is als de wereld,» zei hij. «In je hart zijn veel landen en ieder land is anders.

Er groeien andere bloemen en planten. Er vliegen andere vogels. Er wordt een andere taal gesproken. Ieder land heeft maar één bewoner. En jou natuurlijk, want jij woont in alle landen tegelijk. In het ene land woon je liever dan in het andere. Misschien woont daar iemand met wie je om dezelfde dingen kunt lachen, of met wie je om dezelfde dingen bedroefd wordt. In sommige landen woont misschien iemand die lekkere bitterkoekjespudding kan maken of prachtig piano kan spelen. Daar ben je misschien ook graag. Het langst woon je met je vader en moeder. Zo is het voor iedereen.»

«O,» zei ik. Tot nu toe dacht ik dat ik het was die in het land van mijn vader en moeder woonde. Maar blijkbaar hadden zij ook bij mij gewoond. «Ieder mens heeft een hart vol met landen,» zei hij. «Kinderen net zo goed als volwassenen.»

«Wat gebeurt er nu met mammies land?» vroeg ik.

«Dat blijft zoals het is,» zei hij. «In sommige landen kun je wel weer eens iemand anders laten wonen, maar niet overal. Landen van mensen van wie je veel gehouden hebt, blijven onbewoond. Jij bent de enige die daar kunt komen.»

Dat vond ik wel een geruststellende gedachte.

«Eén ding spreken we af,» zei hij. Hij legde zijn hand op mijn hoofd en ik rook de geur van sigaren die uit zijn snor opsteeg.

«Goed,» zei ik alvast.

«Je mag het lege land niet afsluiten,» zei hij.

Hij keek me aan. Ik knikte nog maar eens. Ik had geen idee wat hij bedoelde.

«Eerst is het een woestijn, dat land,» zei hij. «Een reuze kale boel. Daar moet je aan wennen. Maar je moet geduld hebben. Na drie jaar groeit daar gras. Na vier jaar

staan er bloemen en struiken. Na vijf jaar staat er een lucht boven die blauwer is dan andere luchten, de vogels vliegen er sneller en fluiten harder, de wind blaast er met groter tederheid. Het water is er koud en schoon, de stilte is dieper en de nacht zaait geen losse sterren, maar een sterrenhemel die jouw wereld zal verbinden met die van alle anderen.»

Hij schoof het bandje van een sigaar en gaf het me. Verstoep in een grijze wolk zei hij: «Als je daar eenmaal bent, zul je merken dat het lege land vruchtbaarder is dan je andere landen. Het is een bron, een sleutel. Je mag het niet afsluiten. Blijf er wonen.»

Dat was vijfendertig jaar geleden. Het land waar mijn opa leefde is al vele jaren leeg. Nog vaak doe ik het hek open dat piept en knarst omdat het nodig gesmeerd moet worden. Het staat op een kier, want ik sluit het niet af. Er hangt nog vaag de geur van het rozenhout van lege sigarenkistjes. Alles liet ik, zoals het was. De tegels verzakten en braken in stukken. De wind floot tussen de pilaren van de huizen die

hij gebouwd had. Na een tijdje stortten ze in. Toen bestond het land alleen nog maar uit een berg puin. Het was een kale bedoening. Nu en dan gooide ik wat stenen opzij om het pad vrij te houden. Het was niet wat je noemt een schilderachtige wandeling. Maar de tijd verstreek en op een dag verscheen er een groen waas over de rommel en even later stond er gras. En toen gebeurde met het land van mijn opa wat er eerder met het land van mijn moeder was gebeurd. De wind zaaide bloemen en struiken en hier en daar zelfs een jonge eik en een populier. Na vijf jaar stond er een lucht boven die blauwer was dan andere luchten, de vogels vlogen er sneller en zongen harder, een tedere wind ritselde in de populieren. Het water is er koud en schoon, de stilte diep en vredig en de nacht brengt een sterrenhemel die alle werelden met elkaar verbindt. Probeer daaraan te denken als het een kale boel is om je heen. Sluit leeg land niet af. Blijf er wonen.

Amsterdam,
15 mei 2001

Lang geleden buitelde de aarde licht als een kuiken door de Grote Ruimte. De mensen die er woonden, konden nog niet vermenigvuldigen of de Tien Geboden opzeggen. Nadenken deden ze nog met hun hart in plaats van met hun hoofd. Ze waren niet arm, maar hun rijkdom was anders. Hun grootste schatten waren de stilte en de liefde van dieren. Er was nog maar één stad. Daar bouwden de mensen torens en nog eens torens; ze waren dol op torens en bouwden die zonder ophouden. Maar de meeste mensen reisden mee met de dieren. De dieren wandelden over de aarde, die groen gras en rijpe bessen gaf, zonlicht om in te spelen, nachten om in te dromen, zomers voor de bloemen om in te bloeien en winters om in te slapen. De aarde was bijna af, op een paar dingen na.

De dood bestond nog niet.

In die tijd was het de gewoonte dat de bewoners van de aarde één keer per jaar bij elkaar kwamen aan de oever van een brede rivier die de wereld doorsneed. Op een dag in het vroege voorjaar ging Kauw, die de koning van de vogels was, in de eik zitten die in het midden van de aarde stond. Hij zat met zijn hoofd naar de opkomende zon, een kwartiertje voordat zij aan de kim zou verschijnen, want hij hield niet van haasten en nog minder van te laat komen. Dingen die niet volgens regels gingen, maakten hem zenuwachtig. Zodra de zon haar eerste stralen liet zien, groette Kauw de aarde. Toen hij daarmee klaar was, riep hij één voor één de dierenkoningen op. Als eerste de koning van de slakken en mosselen, want die reisde langzamer dan alle andere dieren. Als die het eerst vertrok, kwam hij het laatst aan. Kauw sprak hem aan met al zijn titels. Hij hield veel van titels en kende de meeste uit zijn hoofd.

«Gegroet, sire *Helix pomatia*, koning der slakken en mosselen!» riep hij met gedragen stem. «Ik roep u op te komen!»

In de verte klonk het langzame antwoord van de slakkenkoning: «Ge-groet,

ko... ning Kauw! Wij slak... ken (zucht) en mos-se-len ko... men eraan.»

Altijd prettig zaken doen met de slakkenkoning, dacht Kauw. Je krijgt snel en beleefd antwoord.

Hij richtte zich tot de kreeftenkoning en riep: «Gegroet, sire Homarus gamma-rus, heerser der kreeften! Ik roep u op te komen!»

Het bleef een poosje stil. Kauw zuchtte.

«Ook goedemorgen, koning Kauw!» kwam het krakend uit de verte. «Wij kreeften komen eraan.»

Dan nu eerst de spinnen maar, dacht Kauw. Hoe spreek ik die man ook weer aan? Hij heeft een verrukkelijk ingewikkelde titel. Kauw dacht diep na. Toen richtte hij zich tot de spinnenkoning en riep: «Gegroet, sire Xerolycosa momoralis, koning der spinnen en der duizendpoten! Ik roep u op te komen!»

«Wat momoralis,» zei de spinnenkoning verachtelijk. «Nemoralis, het is *nemoralis*, sukkel, *nemoralis*!

«Vrede, sire. Neemt u mij niet kwalijk,» zei Kauw.

«Een kwestie van beleefdheid!» beet de spinnenkoning hem toe.

Pfff, lange tenen heeft de spinnenkoning, zuchtte Kauw bij zichzelf.

Dan nu de insecten. Hij richtte zich tot de insectenkoningin en riep: «Gegroet, majesteit *Bombus lapidarius*, koningin van de insecten! Ik roep u op te komen!»

«Gegroet, koning Kauw! Wij insecten en springstaarten gaan op weg,» zoemde de insectenkoningin.

Met dezelfde plechtstatigheid riep Kauw nu de vissenkoning *Salmo salar* uit de diepte van de zee op en *Bufo bufo*, de koning der reptielen, uit de bergen.

Hij rustte even voordat hij de keizer van de zoogdieren opriep, het Varken. Daar was Kauw een beetje zenuwachtig voor, want de keizer van de zoogdieren was erg hoog. Bovendien was keizer Varken nieuw. Hij was de opvolger van keizer Leeuw en Kauw wist nog niet wat voor iemand de nieuwe keizer was. Hij was gewend aan Leeuw en in het algemeen hield hij niet van veranderingen.

«Gegroet, sire *Sus scrofa domestica*, doorluchtige keizer der zoogdieren!» riep hij.

«Ik verzoek u beleefd deze richting uit te komen.»

Keizer Varken knikte woordeloos, want hij was oneindig wijs en hij hield zwijgen voor het beste antwoord.

De mensen kwamen het laatst aan de beurt. Kauw had er een traditie van gemaakt de mensen apart op te roepen. Wel waren mensen zoogdieren en vielen zij dus eigenlijk onder de keizer. Maar Kauw vond dat het eigenlijk geen gewone zoogdieren waren, maar buitengewone. Daarom riep hij ze apart op.

«Gegroet, mensenkinderen, ook u bent hartelijk welkom!» riep hij.

Tot besluit liet hij zijn eigen volk, de vogels, weten waar en wanneer de bijeenkomst zou zijn.

«Hier spreekt Corvus monedula, uw koning!» riep hij met gedragen stem. Hij sprak nu veel langzamer en bovendien door zijn neus, want dat vond hij passend voor een koning die zijn onderdanen toesprak. De koning van de vogels moest niet dezelfde gewone stem hebben als doordeweekse vogels die maar eenvoudig onderdaan waren, vond hij.

«Onze jaarlijkse samenkomst is aan de oever van de Stroom, op de

éénentwintigste dag van de derde maan, op het middaguur! U bánt allen hartelijk wáلكom!»

«Ziezo, dat is dat,» bromde hij. «Nu weet iedereen ervan.»

Hij wilde juist wegvliegen toen iemand langzaam en met gedragen stem door zijn neus riep: «Hier spreekt Garrulus glandarius, uw onderdaan! Wij danken u voor het wáلكom!» Er volgde een trommelvliesverscheurend gelach.

Gaai weer, dacht Kauw. Met zijn brutale bek.

Zeven koningen vertrokken nog dezelfde dag met al hun onderdanen naar de eik in het middelpunt van de aarde. De boom stond aan de oever van de rivier. De vier winden, die er vrij vat op hadden, hadden hem tot de breedste van de aarde gemaakt. De Oostenwind gaf hem rust en licht, de Zuidenwind warmte en de Westenwind regen. De machtige, koude Noordenwind gaf hem kracht en weerstand. De boom was van ver goed te zien en wees de dieren de weg. Kauw wachtte in de top, vanwaar hij een goed uitzicht had in alle richtingen. Op de eerste dag van de lente, precies twaalf dagen nadat hij de koningen had aangeroeven, zag hij in de verte zeven processies naderen. Uit het oosten kwam de kreeftenkoning aangestrompeld met een stoet van kreeften, krabben en garnalen. Uit het zuiden kwam de spinnenkoning met zijn gevolg van duizendpoten en

miljoenpoten, hooiwagens, hoepelspinnen en fluweelmijtjes.

Uit het westen kwam de insectenkoningin aangevlogen in een wolk van sprinkhanen en eendagsvliegen, libellen en lieveheersbeestjes, krekels en torren.

Door de zeeën en rivieren naderde *Salmo salar*, de vissenkoning, aan de spits van een school forellen en karpers, meervallen, modderkruipers, dolfijnen, zeeduivels en vliegende vissen.

Door de bergen kroop de reptielenkoning en achter hem aan kropen en sprongen duizenden kikkers, padden, salamanders, slangen en schildpadden.

En in de verte over het land naderde Varken, de keizer van de zoogdieren, met een mensenkind, egels en mollen, hazen en konijnen, eekhoorns en ratten, bevers en vossen, leeuwen en tijgers en herten en bokken. Boven hun hoofden fladderde een vleermuis. De lange nek van een giraffe stak boven alles uit.

Uit alle windstreken vlogen vogels aan. Zwaluwen en duiven, meerkoeten en zaagbekken, visdiefjes en wouwen en arenden, torenvalken en kiekendieven, zwanen en steenuilen. Sommige vogels, zoals de uilen, vlogen alleen. Andere

verplaatsten zich in dichte zwermen die op donkere wolken leken. Het gezwiep van duizenden vleugels vervulde de lucht. Achteraan vloog buiten adem een puttertje, met rode wangen van inspanning om de anderen bij te houden. En als laatste kwam in het noorden de slakkenkoning in zicht, met een gevolg van zebraslakken en wegslakken, tuinslakken, bosslakken, posthoornslakken, kokkels en mossels.

«Daar zijn ze, daar zijn ze!» riep Kauw tegen de eik. Hij sprong zenuwachtig van de hak op de tak. De eik ruiste bezadigd en bracht een welkomstgroet die naar honing en roest rook.

Rond de stam van de eik verzamelden zich de landdieren. De waterdieren schoolden samen voor de oever van de rivier. De kruin van de eik vulde zich met zingende vogels, bijen zoemden rond de bloemen die als katjes van de takken hingen, mieren en mollen zetten zich aan de wortels. Aan het eind van de middag waren alle dieren present. Vanuit de top van de eik keek Kauw op hen neer. Met zijn strenge blik en een rode sjerp om zijn nek leek hij meer op een kardinaal dan op een kauw. Hij streek met één poot een denkbeeldig pluusje van zijn sjerp en spreidde zijn vleugels.

«Heh-krm-krm,» schraapte hij.

Hij wachtte tot het zo stil was dat je een luis kon horen slikken.

«Dieren!» sprak hij plechtig. «Wij zijn hier bij elkaar om te praten over de maan.»

«De maan...» echode het verwonderd langs de rijen.

«De kraan?» vroeg een kwartel.

«De maan! De maan!»

«Er is namelijk...» vervolgde Kauw. Hij pauzeerde even om de spanning op te voeren en zei toen: «... een bod op de maan.»

Hij keek wat voor uitwerking dit nieuwtje op de dieren had, maar die waren te verbaasd om zich te roeren.

Ach jee, ze weten natuurlijk niet wat het betekent, dacht hij toen het stil bleef.

De meesten komen van het platteland. Die weten niet hoe het er in het moderne leven aan toe gaat. Die hebben geen benul van handel. Die weten niet eens wat dat is, een bod.

«Het betekent,» legde hij uit, «dat iemand de maan wil hebben en ervoor betalen wil!»

Veldmuizen en korenwolven keken elkaar verwonderd aan. Zoiets geks hadden ze nog nooit gehoord.

«Het bod geldt tot het volgend voorjaar. Iedereen mag zeggen hoe hij erover

denkt. De maan is van ons allemaal; de meeste stemmen gelden. De vraag is dus,» herhaalde hij voor alle zekerheid: «verkopen wij de maan – of verkopen wij haar niet.» Hij keek om zich heen.

«Zijn er vragen?»

Een vleermuis stak een krom duimpje op.

«Wie is het?» piepte hij. «Wie is het die de maan wil hebben en ervoor betalen wil?»

«Kunt u iets harder praten, geachte afgevaardigde?» vroeg Kauw. «We hebben niet allemaal zulke grote oren.»

«Wie is de koper?» schreeuwde de vleermuis.

«Dat kan ik tot mijn spijt niet zeggen, heer Vleer,» zei Kauw. «Dat is geheim. Maar ik begrijp uw vraag helemaal! En ik kan u verzekeren: het is iemand die het beste voorheeft met de maan. De maan komt in goede handen, daar kunt u gerust op zijn! Heeft nog iemand anders een vraag?»

Niemand anders had een vraag.

De dieren praatten opgewonden door elkaar heen.

«Stilte alstublieft!» zei Kauw. Hij tikte een paar keer met zijn poot tegen de tak.

«Keizer Varken wil iets zeggen.»

Alle dieren keken naar Varken.

De keizer stond op.

«Hoe kun je verkopen wat niet van jou is?» vroeg hij.

Hij keek de kring rond en ging weer zitten.

Oehoe spitste zijn oren en drie sneeuwuiltjes knikten nadenkend.

«Dus u wilt niet verkopen?» vroeg Kauw voor alle zekerheid.

«Geen haar op ons hoofd,» zeiden de keizer en de uilen in koor.

«Je kunt de maan nog wel eens nodig hebben,» zei Hamster, die een behoudzuchtig dier was.

«Zo is het,» viel Vleermuis haar bij. «Je moet geen oude maan wegdoen eer je een nieuwe hebt.»

«Maar dat is het 'm juist!» riep Gaai. «We krijgen alle dertig dagen een nieuwe!»

«Dat is een misverstand,» zei Oehoe. «Volgens mij is het de oude maan in een nieuw vel. Het is er maar één. Als we die wegdoen, hebben we er geen meer.»

«Onzin!» riep Gaai. «Zoals het nu is, hangt ze daar maar te hangen. Oud of nieuw, ze brengt niks op.»

«Ze brengt niks op,» ruiste IJle Dravik verwonderd.

«Niks, niks, niks,» siste het siddergras.

«De spinnenkoning heeft het woord,» zei Kauw. «Ga uw gang, sire.»

«Wat brengt het op?» informeerde de spinnenkoning kort en zakelijk.

«Dertien,» zei Kauw.

«Dertien!» herhaalden de muizen en de motten.

«Dertien, dertien,» prevelden de wurmen op de grond.

«Dertien is niet niks,» fluisterde Hermelijn.

«Wiew!» riep Gierzwaluw.

«Dertien, dertien! Dertien *wat*, sukkels!» riep Gaai. «Dertien grassprietten? Of dertien wurmen? Dat maakt nogal wat uit!»

«Dertien jaren,» zei Kauw. «Het bod is dertien jaren.»

De dieren keken elkaar aan.

«Wat hebben we dáár nou aan,» zei Reiger teleurgesteld. «Tijd! We hebben tijd zat!»

De slakkenkoning nam het woord.

«Ik zie het zo,» zei hij langzaam. «Van tijd (zucht) kun je nooit... ge-noeg hebben. Mijn er-va-ring (zucht) is: tijd kom je ei-gen-lijk altijd... te-kort. Het komt van pas (zucht) er wat van ach-ter de... hand te houden.»

«Maar kun je jaren wel bewaren?» vroeg Hamster. «Als ze bederven, hebben we er niks aan.»

«Dat weet ik niet,» gaf Kauw toe. «Daarover is weinig bekend.»

«Tijd blijft eeuwig goed,» beweerde de kikkerkoning met krakende stem.

«Ja, dan...,» zeiden de dieren weifelend.

«We kunnen de jaren altijd weer verkopen,» zei Vos. «Aan iemand die er misschien te weinig van heeft.»

«Ja, dat dacht ik ook,» zei Kauw.

«Het is beter dan niks,» zei de insectenkoningin. «Ik ben ervóór!»

«Wij ook,» zeiden Marter en Das.

«Ik ook, ik ook,» zei Hermelijn.

«Zeg dat ze er twintig wurmen bijdoen!» riep Gaai. «Je moet nooit te vlug tevreden zijn!»

Een wind stak op. De eik ruiste en ritselde «*nee*» met alle blaadjes aan zijn takken.

Niemand hoorde het.

«Dan gaan we erover stemmen,» zei Kauw.

Weer ruiste de eik «*nee, nee,*» maar het was nog steeds niet meer dan gefluister en niemand hoorde het.

«Wie vóór is, steekt zijn poot omhoog,» zei Kauw.

Voor de derde keer klonk de gefluisterde schreeuw van de eik.

«*Nee, nee, nee!*»

De boom riep ontzettend hard, maar jammer genoeg kon hij zich niet verstaanbaar maken.

«Zeg, boom! Hou eens op met dat geritsel en gezwiep,» zei Gaai. «Ik val haast naar beneden.»

Hij stak één poot in de lucht en zei: «Vóór!»

Precies op dat moment viel er een kleine, gevederde vorm te pletter midden in de cirkel van dieren. Het was Putter, die zijn nek had uitgerekt om beter te kunnen horen wat er werd besproken. Toen de eik zijn takken schudde, was hij naar beneden gevallen.

Het vogeltje was oud en vermoeid van de lange reis. Door de verrassing van zijn val had hij zijn vleugels niet kunnen uitslaan vóór hij de grond raakte.

De dieren keken elkaar verbaasd aan. Ze kwamen overeind en bogen zich over het hoopje veren. Putter lag stil en gaf geen teken van leven. Kauw riep de Zuidenwind erbij. De Zuidenwind was een lange vrouw met weelderig haar en verbazend grote voeten. Ze kwam meteen. De dieren bogen eerbiedig voor haar en Ijle Dravik drukte zich zelfs plat op de grond.

De Zuidenwind boog zich over Putter en blies hem met haar adem warm.

De veertjes op Putters borst gingen overeind staan en even leek het of hij tot leven kwam en weg zou vliegen. Maar toen de wind ophield met blazen, lag hij net zo stil als voorheen.

De Zuidenwind schudde haar hoofd.

De dieren bogen eerbiedig en de wind ging even liggen, want ze vond het vermoeiend om wat oud is nieuw leven in te blazen.

Gaai boog zich over Putter heen en keek hem onderzoekend aan.

«Hij ziet er nog wel hetzelfde uit,» stelde hij vast.

«Het is een vreemde toestand,» kraste een geelgekuifde kaketoe.

Dat vonden de andere dieren ook. Ze praatten er nog steeds over toen de zon rood achter de bergen in het westen zakte en de sterren van Orion als een zandloper aan de nachthemel verschenen. Oehoe, de koning van de nacht, richtte het woord tot de drie sterren in de gordel van Orion, die de naam hadden uitzonderlijk wijs te zijn.

«Mintaka,» vroeg hij met zijn beverige stem aan de eerste van de drie.

«Waar is de ziel van Putter gebleven?»

Mintaka keek naar beneden en zei: «Het leven is de adem van een schaap in de winter, een flikkering van een vuurvliegje in de nacht, een kleine schaduw die zich over het gras verplaatst en in de ondergaande zon verdwijnt.»

«Wat bedoelt u?» vroeg Oehoe. «Ik ben bang dat wij u niet begrijpen. Kunt u het ons uitleggen?»

«Mensen, dieren, planten, alles krijgt kinderen,» zei Mintaka. «Dat is mooi, want zo kan het leven zich almaar door verjongen en vernieuwen. Maar als er alleen maar leven bijkwam en iedereen zou eeuwig doorleven, zou alles mislopen. De aarde is als een zak vol knikkers. Als je de ene na de andere erbij stopt en er nooit een uithaalt, barst hij. Dan vallen alle knikkers eruit. De aarde barst niet. Het is de dood, die het leven beschermt.»

«Maar waar is de ziel van Putter nu?» herhaalde Oehoe koppig, want daar had hij nog steeds geen antwoord op.

Maar Mintaka had zich al omgedraaid om naar het westen te reizen.

«Alnitak,» vroeg Oehoe aan de tweede van de drie. «Waar is de ziel van Putter gebleven?»

Alnitak knipoogde, maar gaf geen antwoord en haastte zich achter zijn broer aan naar het westen.

Oehoe richtte het woord tot de derde ster, Anilam, die de naam had de meest wijze van de drie te zijn.

«Anilam,» vroeg hij, «zeg ons, waar is de ziel van Putter gebleven?»

Anilam keek naar beneden. Hij zag de dieren rond de kleine dode vogel zitten met een vraag die veel te groot voor hen was en dacht na.

«Alles wat de wereld kracht geeft, is rond,» zei hij. «Daar moet je altijd goed aan denken, want daar gaat veel troost van uit. De hemel is rond. De aarde is rond als een bal en de sterren zijn het ook. De wind draait rond wanneer hij op zijn allersterkst is. Vogels bouwen ronde nesten, de zon komt op en gaat met een boog weer onder. De maan doet hetzelfde en beide zijn rond. Zelfs de seizoenen maken een boog in de tijd en komen altijd weer terug zoals ze geweest zijn. De

dode Putter voedt de eik, de eik voedt de luizen, de luizen voeden de merels en als de merels sterven, voeden ze de grond. De grond voedt het koren, de mensen en de vogels voeden zich met het graan. Zonder de dood is er geen leven, de cirkel is rond, elk eind is een begin. Als een handschoen past het leven om de dood, geen luchtbelletje zit ertussen. Putter sterft om anderen te laten leven en ook jullie zullen ooit doodgaan om plaats te maken voor nieuw leven.»

De dieren keken elkaar vragend aan.

«De dood is ons geschenk aan de aarde,» zei de ster.

«En hoe zit het met Putter?» vroeg Oehoe.

«Maar nu moet ik gaan!» zei Anilam en hij haastte zich achter zijn twee broers aan die al een eindje voor hem uit reisden naar het westen.

«Nou hebben we nog steeds geen antwoord,» zei Oehoe.

In het oosten rees de zon. De laatste sterren aan de hemel werden zwakker en doofden uit. De boom wuifde met zijn takken en de zon kuste zijn blaadjes. In de kruin van de boom, op de grond aan zijn voeten en in het water van de stroom groetten de dieren de aarde. De Zuidenwind rende met platvoeten door het gras.

Alleen Putter lag nog waar hij lag en verroerde zich niet.

De dieren zagen dat de vogel koud en stijf was geworden. Het leven leek voorgoed uit hem weggevlogen. Bedrukt keken ze elkaar aan.

«Waar is zijn adem?» vroeg Kauw.

«Waar is de kracht van zijn kleine vleugels, die hem naar Afrika droegen en terug?» vroeg Reiger.

«Waar is zijn liedje,» piepte Vleermuis onhoorbaar, «zijn liedje van stiegeliet?»

Met nieuwe energie bogen de dieren zich over het raadsel. Kauw gaf het eerste antwoord. Hij kwam uit de top van de eik naar beneden gevlogen en raapte een steen op. Hij hield hem in de lucht, zodat iedereen hem goed kon zien, en smet hem in de stroom. De spetters van zijn sjerp vegend, keek hij veelzeggend om zich heen.

De dieren luisterden afwachtend.

«Begrijpen jullie het dan niet?» vroeg hij ongeduldig, toen de stilte drukkend werd. «Jullie zagen de steen die ik omhoog hield. Toen was hij er nog. Nu zien jullie hem niet meer. De steen is onzichtbaar geworden. Verdwenen. Weg.»

«Weg!» fluisterde Ijle Dravik ongelovig.

«Weg is weg,» zei Kauw. «Zo simpel is dat. Een verstandig dier kiest voor een raadsel de simpelste oplossing. Dat is wat er met de ziel van Putter is gebeurd. Gisteren zat ze nog springlevend in zijn lijf, nu is ze weg. Alleen zijn vlees en bloed en veren zijn nog over. Gooi ze in de rivier en Putter is helemáál weg.»

«Helemaal weg,» knisperde een strohalm verbijsterd.

De dieren verroerden zich niet. Ze dachten na.

Na een poosje zei Gaai: «Als je het mij vraagt is het probleem compleet. Jazeker! Het is een Compleet Probleem. En een Compleet Probleem – het woord zegt het al – is onoplosbaar. Nutteloos erover te piekeren! Zonde van de tijd! Ik wil er geen seconde langer over denken! Pluk de dag! Vul je buik! Stop met denken en wees gelukkig!» En hij vloog weg om een smakelijk hapje te zoeken.

De andere dieren bleven in een kring rond Putter zitten en deden er het zwijgen toe.

Toen stapte keizer Varken naar voren. Hij bukte zich en raapte een steen op die voor zijn voeten lag. De dieren bogen zich voorover om beter te kunnen zien wat hij ging doen.

De keizer liep naar de oever van de rivier en gooide zijn steen erin. Hij viel in het water met een duidelijke plons, die iedereen kon horen.

De keizer liep terug naar zijn plaats en keek de kring rond.

«Dieren!» zei hij. «Kauw heeft zojuist een steen in de rivier gegooid. Hij heeft

gezegd dat zijn steen weg is. Dat vindt hij de simpelste oplossing. Ik heb óók een steen in de rivier gegooid. En ik zeg jullie: mijn oplossing is nog veel simpeler. Mijn steen is namelijk niet weg; hij ligt op de bodem van de rivier. Je ziet hem niet, maar hij is er wel! Als jullie me niet geloven, zal koning Kikker hem opduiken, dan zien jullie het zelf.»

De dieren keken elkaar aan.

«Welja, hij moet er nog liggen,» zei een voorntje.

«Natuurlijk! Hij moet er nog zijn,» kwebbelden spreeuwen in koor.

«Mijn steen ligt op de bodem van de rivier,» herhaalde Varken, «naast die van Kauw. Het zijn de oude stenen in een nieuw element, dat is alles. Eerst waren het landstenen, nu zijn het waterstenen.»

Uit de rijen klonk gemompel.

«Dat is wat er gebeurd is met de ziel van Putter,» zei de keizer. «Het is nog steeds een ziel, maar ze zit niet langer in zijn lijf. Putter is dood, maar zijn ziel is nog ergens. We kunnen haar alleen niet zien. Misschien zit ze wel in een ander lijf.

In een rat of een muis of een vis of een geit. Misschien zit ze in een grasspriet, of in een ronde kei die op de bodem van de rivier ligt.»

«Of in een Kauw,» riep Gaai, die terug was gekomen omdat hij toch wel graag met zijn grote neus vooraan zat. «O, wat erg zou dat zijn voor zo'n ziel!

Opgesloten zitten in een Kauw! Hooo! In een Kauw! Haaa! Een Kauw!

Uitgerekend in een K... haaaah... In een K... ahahaha!» Hij hield een vleugel tegen zijn buik en schaterde een rauwe schaterlach.

Hier en daar werd gegniffeld.

Kauw streek zijn sjerp glad en hield zich doof. Hij dacht na.

«Sire,» zei hij tegen Varken. «Als u denkt dat Putter z'n ziel nog ergens is, zoals de steen op de bodem van de rivier – waarom brengt u haar dan niet terug?

Waarom brengt u Putters ziel niet terug in zijn lijf?»

«Dat kan ik niet,» zei Varken. «Ik weet waar de stenen zijn, maar tenzij iemand ze opduikt, blijven ze in hun onderwaterwereld.»

«Ik wil niet onbeleefd lijken,» zei Kauw.

«Maar ik hoor wel dat u niet kunt bewijzen wat u zegt.»

«Daar hebt u gelijk in,» zei Varken, «ik kan het niet bewijzen.»

«Laten we erom wedden,» stelde Kauw voor.

«Hoe had u zich dat voorgesteld?» vroeg de keizer.

«Wel, het wordt straks weer winter,» zei Kauw. «Velen van ons gaan slapen totdat het warme weer terugkomt. Anderen, zoals mijn vrienden de vogels, vliegen met de zon mee. Ik zou zeggen: laten alle dieren in de lange wintermaanden die vóór ons liggen, proberen hun ziel te verhuizen naar een ander lichaam. Op de eerste dag van de volgende lente, als we hier weer bij elkaar komen, kan iedereen dan het resultaat laten zien.»

De keizer dacht na. «Zo precies heb ik niet willen zijn,» zei hij. «Misschien verhuizen zielen niet. Misschien zitten ze in het gras of drijven ze op het water. Ik denk alleen maar dat ze niet weg zijn.»

«Alles goed en wel,» zei Kauw, «maar zo blijft de zaak in de lucht hangen. Er is maar één manier waarop u mij kunt overtuigen dat u gelijk hebt. Dat is, als er

een nieuw lichaam voor me staat met een oude ziel erin.»

«Wat u zegt, is redelijk,» zei de keizer en hij knikte. De dieren bespraken het voorstel. De meesten vonden Kauws plan de moeite van het proberen waard.

«Afgesproken dan,» zei Kauw. Hij gaf Varken een hand.

Gaai hipte ongeduldig op zijn tak op en neer. «Waar wedden jullie om?» riep hij.

«De winnaar moet toch zeker iets krijgen! Je wedt toch niet om niks!»

Er viel een stilte. De dieren dachten na over een geschikte inzet voor de weddenschap.

«De maan?» opperde het mensenkind.

«Goed,» zei de keizer. «We wedden om de maan.»

«Akkoord,» zei Kauw. «We wedden om de maan. Als ik win, wordt de maan verkocht. Als de keizer wint, wordt de maan niet verkocht.»

Hij keek de kring rond. Alle dieren knikten. Hij keek omhoog in de takken van de eik, en de vogels en de andere vliegende dieren knikten ook. Tenslotte keek hij in de rivier en de vissen zeiden: «Best.»

«Mooi zo!» zei Kauw. Hij wilde juist de bijeenkomst sluiten toen er een koor van stemmen opklonk tussen zijn voeten.

«En wij?» vroegen de stemmen. «Mogen wij ook meedoen?»

«Wie zijn jullie? Waar zijn jullie?» vroeg Kauw, om zich heen kijkend.

Een kleine rups stond op zijn achterste poten en maakte zich zo lang mogelijk.

«Ik ben hier!» riep hij. «Wij zijn de larven en de rupsen. Wij willen óók weten wat er met onze zielen gebeurt.»

«Ik wist niet dat jullie een ziel *hadden*,» zei Kauw. «Ik had jullie nog niet eens gezien! Tsja... Ik denk niet dat we veel aan jullie hebben, maar goed, als je met alle geweld mee wilt doen... Het zal wel geen kwaad kunnen.»

Hiermee werd de bijeenkomst beëindigd.

De lente ging voorbij, de zomer kwam en ging, en de herfst brak aan. De winter naderde. Het mensenkind voerde brood aan de vogels om hen te sterken voor hun reis van vijfduizend kilometer naar het zuiden. Toen ze het op hadden, vlogen ze weg. De pelsdieren maakten hun holen klaar voor de lange, koude winternachten.

«Wat is het stil, zonder de vogels,» zuchtte het mensenkind.

«Zie het zo,» adviseerde de keizer, terwijl hij een paar braamsluipers nakeek tot ze als stipjes aan de horizon verwenen: «er zijn standvogels en trekvogels.

Standvogels blijven. Trekvogels gaan. Je kunt trekvogels niet vasthouden, maar als je ze op tijd laat gaan, komen ze terug.»

Al gauw waren alleen nog de meest geharde dieren en vogels achtergebleven om voedsel te verzamelen voor de donkere dagen die komen gingen. De insecten

waren nergens te zien. Ze hielden zich schuil in spleten en hollen in bomen en rotsen, ingegraven onder de grond, verscholen onder water of vastgeklonken aan stammen en struiken en ingesponnen in cocons. Een paar waren er meegevlogen met de vogels.

Kauw had zich teruggetrokken in een holte van de boom en liet zich niet zien. Stormen schudden de eik en rukten de blaadjes van de takken. Druipregens en slagregens veranderden de grond in vette modder, waarin de keizer driemaal daags knorrend van genot een bad nam. Zolang er modder was, wilde hij niet van vertrekken weten. Korter en korter werden de dagen, totdat het aan het eind van de middag al donker werd, en toen ging het sneeuwen.

Toen pas gingen ook keizer Varken en mensenkind terug naar huis. De sneeuw kraakte onder hun voeten. De wind beet in hun neus en oren. Hun adem maakte pluimen in de koude lucht. Over bergen en dalen reisden ze, door bossen met vloerkleden van lege beukennootjes en dor blad, over kale velden die hard en wit van de rijp waren en langs snelstromende beken met ijskoud water.

De zon rolde een looper voor hen uit naar het westen. Tenslotte staken ze een groot meer over. Met kerst waren ze thuis.

Toen werd het lichter, maar nu begon de winter pas goed. Stil en koud gleeed januari voorbij. Alleen de roodborst probeerde te zingen, maar het was meer een hijgend gepiep dan gezang. Februari bracht meer licht en de zon werd elke dag een beetje warmer. Op een dag in maart staken narcissen en krokusjes voorzichtig hun neuzen uit de grond. De Daphne ontvouwde haar kleine bloemen en parfumeerde de lucht met kruidnagel. De katjes die als bevroren vingers aan wilgen en elzen hingen, ontdooiden. Aan het kale hout van de Forsythia verschenen slordige, kanariegele franjebloemen. De fitis zong een liedje waarvan hij zelf erg vrolijk werd, maar waarvan ieder die het hoorde moest huilen. Over de takken van perenbomen lag de bloesem wit en dik als versgevalen sneeuw. De zon werd warmer en warmer en omhelsde de aarde. In de grond ontwaakten miljoenen zaadjes en in de enige stad kregen alle mensen een hemelsblauwe brief van de belastingdienst. Zo wisten zij ook dat het lente

werd.

Op het land riep de koekoek onafgebroken.

De dag kwam waarop Kauw in de eik ging zitten met zijn gezicht naar de opgaande zon, een kwartiertje voordat zij aan de kim zou verschijnen. Hij wachtte op de eerste zonnestrallen, groette de aarde en riep de dierenkoningen op. Als eerste de koning van de slakken en de mosselen, die langzamer reisde dan alle andere dieren.

«Gegroet, sire *Helix pomatia*, koning der slakken en mosselen!» riep hij met gedragen stem. «De lente is aangebroken. Ik roep u op te komen!»

In de verte klonk het antwoord van de slakkenkoning: «Ge...groet, ko-ning Kauw! Wij slak... ken en (zucht) mos... se... len ko-men er-aan.»

«Gegroet, sire *Homarus gammarus*, heerser der kreeften!» riep Kauw. «Ik roep u op te komen.»

Het bleef een poosje stil.

«Altijd hetzelfde liedje,» zuchtte Kauw.

«Ook goedemorgen, koning Kauw!» kwam het krakend uit de verte.

«Wij kreeften komen eraan.»

Dan nu de spinnen maar, dacht Kauw. Hij richtte zich tot de spinnenkoning en riep: «Gegroet, sire *Xerolycosa nemoralis*, koning der spinnen en der duizendpoten! Ik roep u op te komen!»

Eindelijk heeft hij mijn naam goed, dacht de spinnenkoning. Het mag aan de balk.

«Gegroet, majesteit *Bombus lapidarius*, koningin van de insecten! Ik roep u op te komen!»

«Gegroet, koning Kauw! Wij insecten en springstaarten gaan op weg,» zoemde de insectenkoningin.

Ook riep Kauw de vissenkoning *Salmo salar* uit de diepte van de zee op en *Bufo bufo*, de koning der reptielen, uit de bergen.

Hij schepte diep adem en riep: «Gegroet, sire *Sus scrofa domestica*, doorluchtige keizer der zoogdieren! Ik verzoek u beleefd deze richting uit te komen.»

Hij wachtte op antwoord, maar zoals gewoonlijk kwam er niks.

«Gegroet, mensenkinderen, ook u bent welkom!» riep hij erachteraan.

Als laatste riep Kauw de vogels.

Op de eerste dag van de lente, precies twaalf dagen nadat hij de koningen had aangeroepen, naderden in de verte zeven processies.

Weer kwam uit het oosten de kreeftenkoning met een stoet van kreeften, krabben en garnalen.

Uit het zuiden de spinnenkoning met zijn gevolg van duizendpoten en miljoenpoten, hooiwagens, hoepelspinnen en fluweelmijtjes.

Uit het westen kwam de insectenkoningin in een wolk van sprinkhanen en eendagsvliegen, libellen en lieveheersbeestjes, krekels en torren.

Door de zeeën en rivieren naderde de vissenkoning weer aan de spits van een school forellen en karpers, meervallen, modderkruipers, dolfijnen, zeeduivels en vliegende vissen.

Door de bergen kroop de reptielenkoning met achter hem aan duizenden

kikkers en padden, salamanders, slangen en schildpadden.

Over het land naderde Varken, de keizer van de zoogdieren, met een mensenkind, egels en mollen, hazen en konijnen, eekhoorns en ratten, bevers en vossen, leeuwen en tijgers en herten en bokken. Boven hun hoofden fladderde een vleermuis. De nek van een giraffe stak boven alles uit.

Uit alle windstreken vlogen vogels aan. Weer vervulde het zoevende geluid van duizenden vleugels de lucht.

Als laatste naderde in het noorden de slakkenkoning met zijn gevolg van zebraslakken en wegslakken, tuinslakken, bosslakken, posthoornslakken, kokkels en mossels.

Weer geurde de eik een welkomstgroet van honing en roest.

Kauw keek naar beneden en schraapte zijn keel.

«Dieren,» zei hij. «Daar zijn jullie weer! Het is goed jullie allemaal terug te zien! Laat nu maar eens kijken hoe jullie zielen naar een ander lichaam zijn verhuisd. Keizer Varken is erg benieuwd! En ik ben óók erg benieuwd!»

Kauw streek over zijn sjerp en keek om zich heen. «Ha, daar is Wezel. Zo te zien heeft hij een nieuwe vacht en het werd tijd ook. Maar verder ziet hij er nog gewoon zo uit als vorig jaar.»

Wezel bloosde. De andere dieren keken hem aan en iedereen moest toegeven dat de ziel van Wezel blijkbaar nog gewoon in Wezels eigen lijf zat.

«En daar is de eerbiedwaardige heer Vleer; die ziet er ook nog gewoon hetzelfde uit. Hij heeft zijn vel opgepoetst, dat is alles. Nietwaar, heer Vleer? U voelt zich nog gewoon de oude, of niet?»

Vleermuis zei met hoge stem iets onverstaanbaars.

«Harder graag!» zei Kauw.

«Ik voel me kip!» kreet Vleermuis.

«Mooi zo,» zei Kauw. «Ah! En daar hebben we Gaai! Zijn bek is zo te zien wat stomper geworden – klappen gehad, Gaai? – maar verder is het nog gewoon Gaai. Dezelfde brutale ziel in hetzelfde oude verenpak.»

Twee wurmen gniffelden openlijk.

«Kom eens hier als jullie durven, dan laat ik je zieltjes de sterren zien,» dreigde Gaai.

«Dezelfde ouwe Gaai,» zei Kauw tevreden.

De keizer keek onzeker om zich heen.

«Het ziet er naar uit dat ik onze weddenschap ga winnen,» zei Kauw. «Wie is het gelukt naar een ander lichaam te verhuizen?»

Niemand antwoordde. Sommige dieren begonnen te giechelen.

«U ziet het,» zei Kauw. «Alle zielen zijn nog waar ze waren.»

Zo te zien zijn er geen verhuizingen.»

«Ik zie het,» gaf de keizer toe.

«Vanavond verkopen we de maan,» besloot Kauw.

Er stak een wind op. De boom ritselde met zijn blaadjes.

«Afspraak is afspraak,» zei de keizer met tegenzin.

«Voortreffelijk,» zei Kauw.

«Wat voortráffelijk! Niks voortráffelijk!» zei Gaai. Gaai kon tegelijkertijd vóór en tegen iets zijn, als het maar een pittig gesprek opleverde. Hij hield er niet van als iedereen het met elkaar eens was. Dat vond hij saai.

«Want zo makkelijk gaat dat niet!»

Hij keek om zich heen.

«Schaapskoppen,» zei hij.

«Graasmoppen?» fluisterde Kwartel.

«Goed, niemand is verhuisd naar een ander lichaam. Maar wat bewijst dat? Niks!»

«Het bewijst inderdaad allerminst dat het niet kan,» zei Oehoe bedachtzaam.

«Het bewijst alleen dat het nu niet gebeurd is.»

De drie sneeuwuiltjes knikten.

«Zo is het, broeder,» zei Gaai. «Misschien kan het wel. Misschien kan het niet. Misschien kan het soms. Misschien kan het nooit. Je weet het niet. En je kunt het niet weten ook.»

«Maar Garrulus, ik dacht dat jij indertijd vóór die weddenschap was,» piepte heer Vleer verbaasd.

Gaai deed of hij dat niet hoorde.

«Hoe zit het met de stenen?» vroeg een veldmuisje op de achterste rij. «Zijn die weg? Of zijn ze er nog?»

«De stenen! Ja, de stenen!» klonk het uit de menigte.

«Waar zijn de stenen?»

«Als de stenen er nog zijn, is de ziel van Putter er misschien óók nog.»

«De stenen zijn weg,» zei Kauw. «Zo weg als weg maar zijn kan. Mijn standpunt is bekend.»

«Je ziet ze niet, maar ze zijn er wel,» zei keizer Varken. «Daar blijf ik bij. We hebben ze op de bodem van de rivier gegooid en als niemand ze heeft meegenomen, dan liggen ze daar nog steeds.»

Hij wendde zich tot Bufo bufo. «Mag ik u verzoeken, sire?»

«Met genoegen,» zei de kikkerkoning. Hij nam een aanloop en dook met gestrekte poten in de rivier. Het was een boog zo soepel en sierlijk, dat de koning een seconde lang het gevoel had dat hij bezield was door een dolfijn.

VIII

De dieren waren naar de oever geschuifeld en wachtten met spanning tot de kikkerkoning weer boven kwam.

Na een tijd die vrij lang leek te duren, kwam hij met lege handen boven.

«Ik zie niks,» riep hij.

«Verder naar achter!» riep iemand.

De kikkerkoning verdween weer geruime tijd onder water. Maar hij vond niks.

«Verder naar links!» riepen de dieren.

«Een stuk naar rechts!»

«Meer naar hier!»

«Verder naar daar!»

Twee uur lang dook Bufo bufo van links naar rechts en van voor naar achter.

Sommige vissen doken mee en zelfs de korenwolf ging te water.

Maar alle moeite was tevergeefs; de stenen werden niet gevonden.

«Ze zijn meegenomen door de stroom,» zei Oehoe.

Heer Vleer knikte.

Kauw keek zegevierend om zich heen.

«Ik hoop dat jullie nu eindelijk inzien dat ik gelijk heb,» zei hij. «Wat je niet ziet, is er niet. Zo simpel is het! Weg is weg. Ik heb gewonnen. En dan gaan we nu eindelijk de maan verkopen.»

De boom ruiste met zijn takken. Oehoe zuchtte. Keizer Varken keek omhoog, maar de lucht was nog blauw en de maan was er niet. Bedrukt schudde hij zijn hoofd.

Kauw begon met het aftellen voor de verkoop. Er viel een gespannen stilte.

«Eénmaal...!»

De sneeuwuiltjes schuifelden ongemakkelijk heen en weer op hun tak.

«Andermaal...»

Heer Vleer kuchte onhoorbaar. Iedereen keek strak naar Kauw.

De stilte verdiepte zich.

«Vèr-»

«Kijk, daar!» riep iemand.

«Waar?» vroeg Kwartel.

«Daar! Daar!»

Geroep en geroezemoes steeg op uit de menigte. Alle dieren keken op.

Aan de horizon verscheen een groot, zwart laken dat door de vallei heen naar hen toe leek te waaien. Toen het dichterbij kwam, zagen de dieren dat het zwart oplichtte tot paars en blauw, groen en geel, oranje en rood. Nog dichterbij brak het geel in zandgeel, citroengeel en oker, het groen in zeegroen, olijfgroen en linde, het blauw in nachtblauw, kobalt, indigo, azuur. De kleuren splitsten en vlekten, het werden er steeds meer en nu zagen ze dat het geen vlekken waren, maar de vleugels van duizenden vlinders die zij aan zij op hen toe kwamen vliegen in een dichte zwerm, hun lijfjes flikkerend in het zonlicht met elke slag van hun vleugels. Om de grote, opvallende dieren heen fladderden kleinere en

slankere vlinders in zanderige kleuren bruin en oranje. Luzernes, admiralen, distelvlinders, koolwitjes, vosjes, pijlstaarten, dagpauwogen, kevers, mugjes en koninginnepages, de hele stoet landde trillend op het gras tegenover de eik.

«Wie zijn jullie?» vroeg Kauw verwonderd.

«Wij zijn de larven die in de herfst zijn vertrokken,» zoemde een dansmugje.

«Wij zijn de rupsen waar u niks aan dacht te hebben,» zei een grote admiraal.

«Dezelfde zielen groeten u! In nieuwe lichamen!» piepte een tijmblauwtje.

Als bij afspraak begonnen alle dieren opgewonden door elkaar heen te praten.

«De larven en de rupsen!»

«Varken heeft gelijk!»

«Het zijn de oude zielen!»

«In nieuwe lijven!»

«Wat bewijst dat nou,» zei Gaai. «Als een paar over het paard getilde larven door de lucht gaan vliegen!»

«Het bewijst,» antwoordde de keizer, «dat iets zo kan veranderen dat je het niet

meer herkent. Zoek de rupsen van vorig jaar en je zult niks vinden. Wie zou op het idee komen dat het de vlinders zijn die vóór ons zitten, als ze het ons niet zelf hadden verteld, met stemmen die wij kunnen horen? Zo is het ook met de ziel van Putter. We zien haar niet. Maar we zien zoveel niet. We horen haar niet. Maar we horen wel meer niet. Er zijn kleuren die alleen Bij kan zien, geuren die alleen Vos kan ruiken, bewegingen in het donker die alleen Oehoe kan volgen. En wat heer Vleer zegt, is voor de meesten van ons niet hoorbaar. Wie ziet alles wat er te zien is? Wie hoort alles wat er te horen is? Laat hem opstaan en naar voren komen.»

Niemand kwam naar voren. Gaai hield zijn hoofd kritisch scheef. De andere dieren mompelden instemmend.

«Hoera voor Putter!» zei een zandvliegje.

«Hoera! Hoera! Hoera!» vielen de anderen in.

Opeens viel er een stilte. Alle ogen waren gericht op Kauw.

Die streek over zijn sjerp. Hij dacht na. Toen liet Kauw zien dat hij inderdaad

niet zomaar een doordeweekse vogel was, maar de koning van de vogels.

Hij stapte naar voren en stak zijn hand uit.

«Sire,» zei hij plechtig, terwijl hij de keizer de hand drukte. «U hebt onze weddenschap gewonnen. Zegt u maar wat er met de maan moet gebeuren.»

«Dank je wel, Corvus,» zei de keizer hartelijk.

De dieren keken hem afwachtend aan.

«De maan blijft waar ze is,» zei de keizer. «Ze wordt niet verkocht.»

«Afspraak is afspraak,» zei Kauw. «Een kauw is een man van zijn woord. De maan wordt niet verkocht.»

«Wat zullen we nou beleven! Wordt de *maan* verkocht?!» riep Kwartel verontwaardigd.

«Nee, graasmop.»

«Wie noemt mij daar schaapskop?»

«Ze blijft! De maan blijft!»

«Hoera voor Putter!»

«Hoera voor de maan!»

«Hu-hu-hu-hu-huuuu,» zei Oehoe beverig van blijdschap en de drie sneeuwuiltjes pinkten een traan weg. De boom ritselde van geluk en heer Vleer juichte zich schor zonder dat iemand het kon horen.

Sinds die tijd kon geen van de dieren meer naar de maan kijken zonder Putter erin te zien. Ze zien hem nu nog steeds, als de lucht helder is en de maan vol. Niet alle mensen zien hem. Sommigen kijken alleen maar recht vooruit en niet omhoog of omlaag of opzij. Die zien natuurlijk geen Putter en zelfs geen maan. Anderen kijken wel omhoog, maar zien toch niks bijzonders. Ze zien de volle maan in de lucht en denken bij zichzelf: «Het is weer volle maan. Net als vorige maand. En de maand ervoor en de maand dáárvoor.»

Maar er zijn ook mensen – vooral kinderen maar ook sommige volwassenen – voor wie de maan geen twee keer hetzelfde is, maar altijd anders. Zij kijken omhoog en zien Putter gewoon zitten waar hij zit, midden in de maan.

Dat zijn de mensen die kunnen zien wat ze willen zien.

Het is voor hen, dat de ziel van Putter de maan heeft gered.

De maan bleef staan waar ze stond en daar staat ze nog steeds.

Elke dertig dagen is ze even weg. Dat is om de dieren eraan te herinneren dat ze haar bijna verkocht hadden.

Maar dan verschijnt ze weer; de oude maan in een nieuw vel.

De natuurfilosofie van Australische aboriginals en Noord-Amerikaanse indianen is een belangrijke bron van inspiratie geweest. Het hart van de fabel, de metamorfose van de vlinders, is afkomstig uit een scheppingsmythe van de Aboriginals. Ik heb gebruikgemaakt van A.W. Reed, *Aboriginal Myths* (Reed, Chatswood NWS 1980) en van de bundel *Touch the Earth, a Self-portrait of Indian Existence*, verzameld door T.C. McLuhan en in het Nederlands verschenen als *Want de Aarde is onze Moeder* (Hollandia, Baarn 1973).

De fabel bevat drie levensbeschouwingen. De atheïstische van Kauw, de christelijke van Varken en de agnostische van Gaai. Het verhaal zelf is pantheïstisch. Mensen, dieren en planten staan op hetzelfde niveau en zijn onderdeel van een onpersoonlijke God die synoniem is met de natuur.

Ik draag dit boekje op aan mijn moeder Clementine van de Ven-Schellens en aan mijn schoonmoeder Alice Vitányi-Bury.

